

מסורת הש"ס

חלון פרק שביעי עירובין

עו.

עין משפט נר מצוה

ו א מ"י פ"ג מהל' עירובין הלכה ד' טו"ע ש"י ע"ב סעיף ו' ז ב ש"י ע"ב סעיף ח' א' ח ג מ"י ש"ס ה' טו טור ט"ע ש"ס ח' ע"ב סעיף ו' י ה מ"י ש"ס הלכה ט' טו"ע ש"ס סעיף ט' יא ו מ"י ש"ס טו"ע ש"ס סעיף ח' יב ז מ"י ש"ס ה' יג טו"ע ש"ס סעיף ו' ח [מ"י פ"ה מהל' שבת ה' טו:]

רבינו חננאל (המשך)

לזה ששנה לארץ. היה לזה ששנה לארץ תשמישו בנחת, ולזה שצידו גבוה י' תשמישו בקשה, ונתנין אותו לזה שתשמישו בנחת, וכל לזה תשמישו בנחת ולזה תשמישו בקשה נתנין אותו לזה שתשמישו בנחת, וכן אמר רב חנמן בחרין שבין שתי חצירות עמוק י' ורחב [ד'], וצידו אחד שיהא לארץ נתנין אותו לזה שתשמישו בנחת כו', עומדין דאי אשמעינן כותל משום דבגובהה עומדין ומשתמשין, אבל חרין דלא שחו ומשתמשין אימא לא כו', בא קצת הכותל שבגובה מ' טפחים, אם יש במיעוטו ד' באורך הכותל על ד' מותר להשתמש בכלו, ואם לאו אינו משמש אלא כנגד מיעוטו, פי' כנגד אותו המקום מיעוטו בלבד, ואמר רבינא כגון שעקר חוליא מראשו של כותל כגון זה אינו משתמש אלא מיעוטו בלבד, אי"ד ויחיל כפה ספל בקרקעית הכותל וחבריה בארעא הוי מיעוט ואם [היינו] [רצון] מערבין אותו, ואקשינן עליה וכו' חבירה מאי הוי, והתניא פה טמונה בתבן וחוריה טמונה בגחלים ואם מקצתה מגולה ניטלת בעפר, ואין מגולין שאינו יכול ליטלו בשבת שהרי אוגנים משוקעין, ואקשינן עליה ואפי' הכי כיון ששוליה הספל מגולין הוי ליה כלי שהוא ניטל בשבת, וכל דבר שניטל בשבת אינו ממש, כדנתן הטומא לפת וצנן תחת [הגפן] [הגפן]

ורבי יוחנן אמר א"ו מעלין בו'. פירוש מן הצד דמן החצר אפילו ברחב ד' שרי דכר"ש מוקי לה רבי יוחנן לקמן בריש כל גגות (דף 35:). עוררין אין מעלין א"ו. תימא דמאי קס"ד וכי לא ידע דרבי יוחנן איירי בצאן לו ארבעה וי"ל דס"ד דטעמא דרבי יוחנן (א) משום דאין רגילות להשתמש שם ולא אסרי אהדדי והוא הדין ברוחב ד' כיון שהוא גבוה י' ואין נח להשתמש שם ולהכי לא פריך אלא לר' יוחנן אצל לרצ דטעמא משום דבטל הוא לא שייך אלא בצאן בו ד' על ד': **הבא במאי עסקינן** ברשויות דרבנן. נראה דוקא כי האל שהכל רה"י אלא שלא עירבו אצל מקום שאין בו ד' על ד' שצ"י רה"י לנכרמית אין נראה שיחלוק רב אלא מותר לצני רה"י ולצני כרמלית לכתף עליו וקצת מוכח כן בפ"ק (דף ט). דמוקי רבא הא דלמר דר' תוך הפתח אע"פ שאין בו ד' על ד' צריך למי אחר להחירו הפתח לנכרמית משום דמאן מין את מינו ולר"ר שרי ולא קאמר משום דעשו חזוק לא עשו חזוק ומיחו מזליה לממר דהתם לא נקט טעמא דחזוק משום דאית ליה טעמא אחרת:

ברשויות דרבנן. בפרק כ"ד (ט) משתמטין מיקל רב דימי טפי משמיה דרבי יוחנן ברשויות דרבנן ושרי אפילו להחליף כשיש צדן רשות היחיד לנכרמית מקום שאין בו ד' על ד' והא דלמר ר' יוחנן הכא אלו מעלין מכאן ואוכלין מסיק דועירי אחרת:

בותר שבין ב' חצירות גבוה עשרה וצידו אחד שיהא לארץ. לאו שיהא ממש קאמר דאם כן לאו היינו כותל אלא הכל היא קרקעית חצר אלא כל שאין גבוה י' שיהא קרי ליה כן פי' בקונטרס וא"ת לרצ חסדא דלמר בפרק כל גגות (לקמן דף 35:). גידוד ה' ומחילה ה' אין מנטרפין מאי קאמר ונתנין אותו לזה ששה לארץ הא אין מנטרפין צעלונה אלא צד' וי"ל דמכל מקום נפקא מינה דמך ד' (א) מיהא שרי לנטול מן הכותל לעליונה:

הפוזבן לפת וצנן בו' בשלל השרישו איירי דכשהשרישו לא היו ניטלין בשבת וא"ת בשלל גזי כלאים ושבצית אנטרין לאשמועי' דלא גזרינן כשמתכוון להטמין אטו דילמא אחי ליעט אצל מעשר מה שייך כאן אפי' השריש כיון דליכא תוספת ואי (ו) נקטינן לענין דשרי לעשר עליו מן התלוש או ממנו על התלוש ולא חיישינן דילמא אחי לפירושי מן התלוש על המחזור ומן המחזור על התלוש א"כ הוה ליה למנקט תרומה דגבי מחזור ומלוש רגיל להזכיר תרומה בכל מקום אין תורמין מן התלוש על המחזור פירות ערוגה זו תלושין יהיו תרומה על פירות מחזורין ואור"י דרגילות הוא שמתוספין מחמת ליחלומות הקרקע כעין שאנו רואין שומין וצוללים שמתוספין אפילו כשמתווכים בחלון ועל אותו דוקא נקט הטומא אצל אם לשם נטיעה עושה חושש משום כולם:

מקצת

מעלין. מחלירין לראשו והוא הדין דמורדין דמקום פטור הוא ובטלי לנאן ולנאן להקל: **מקום שאין בו ד' רוחב ועומד צדן רה"י** לרה"ר יש לנו היכר כגון גבוה מן הארץ ג' ואילו היה רוחב ד' היה נקרא רשות לעצמו והוא כרמלית ואסור לנאן ולנאן אצל

עכשיו נקרא מקום פטור ומותר לנאן ולנאן לכתף עליו משאוי שלהן: **ובגד שלא יחליפו**. דרצנן היא דאילו חיצוב ליה דבעינן עקירה מרשות זו והנחה לרשות זו והכל עקירה מרה"י גמורה והנחה למקום פטור ועקירה ממקום פטור והנחה לרה"ר גמורה: **וכך ליה דרצ דימי**. בתמיה. והא מתניתא היא במסכת שבת בפ"ק (דף 17:). עומד אדם על האסקופה נוטל מעני ונותן לו מבטל הצית ונותן לו ובלבד שלא יטול מזה ויתן לזה: **רשויות דאורייתא**. כגון רשות רבים ויחיד: **דרצנן**. תלכיות דרשות יחיד ויחיד הוא ומדרצנן הוא דאסור: **וצידו אחד שיהא לארץ**. כלומר גבוה הוא מן האחת ונמנך הוא לנכרמית כגון שקרקעיתו של זו גבוה. כל כמה ללא גבוה י' קרי ליה שיהא לארץ: **נוטלין אטו**. להעלות ולהוריד מעליו וחצירו אסור: **חרין**. על פני אורך החצירות מצדלין צדן זו לזו הוי מחילה מעלייתא: **שיהא לארץ**. שאינו עמוק ממנה י' כגון שקרקעית נמוך: **אימא לא**. משתרי לדלידיה נמי תשמישו בקשה הוא: **לא צעיתא פשיטא**. מה שמניח בו משתמר: **צעיתא תשמישית**. שנופלים החפלים: **בא למעט**. אכותל קאי. וקס"ד שעשה תל עפר למטה בקרקע סמוך לכותל או צנה אלתצא או הניח שם פספסים: **אם יש צמעותו ד' אורך** דממנו ולמעלה לא גבוה עשרה משתמש בכל הכותל שהרי תשמישו בנחת שיעולה לו דרך פתחו: **אי אהני מעוטא**. למיחוי פתחא כוליה שרי: **ואי לא אהני** הא בטיל ליה: **אמר רבינא**. לאו מלמטה עסקינן דהתם ודאי צדיר מד' לא מהני למידי אלא כגון שעקר חוליא מראשו מגובהו של כותל קרי ראשו כדמתן היו בראשו פירות [עו:] הלך א' הוי מעוטא ארבעה אורך הוי פיתחא לכל הכותל צדיר מהכי פיתחא הוא דלא הוי אצל לאשתמושי ציה שרי דכיון דלא גבוה י' לא הוי רשותא: **כפה ספל סמוך לכותל ומיעט גבוה מעשרה**. כל הני מיעוטי כגון דליכא י' מראשו לראש הוי: **פגה**. תלחה צובר שטומנין אותה בתבן להצטל ותבן מוקפה הוא ואסור לנטולו כגון שהקצה ללצון לצנים: **ותרה שטעמיה**.

אחמול בגחלים ועכשיו כבו ומ"מ מוקצין הן. אצל לא כבו לא דמתוך שנהפכים מכבה את היתחנות ומצדיר את העליונות כדאמרין בכריתות (דף 7:). דאית לכו אוגניים. כעין ספלים שלנו דעכשיו עפר מונח עליהן והיו מוז עפר ממקומו ודומה לתופר: **הטומא**. להנעו:

מקצת

תוספת קאמר דאין צריך לעשר הואיל והיו מתקנים מקודם לכן

(א) שבת ח' לעיל ט. לקמן פה: פו. וקא: (ב) [לקמן פה: ממונות טו. א] (ג) [צ"ל ב' וי"א לקמן פג. א:] (ד) [לקמן פג. א:] (ה) שם, (ו) [שם:] (ז) שבת קכב, (ח) כלאים פ"א פ"ח מ"ט שבת ג', ק"ה, (ט) [בכריתות שם: העליונות ומצדיר את העליונות]

הנחות הב"ח

(א) תוס' ד"ה עולין וכו' דטעמא דר' יוחנן דמשום וכו' להשתמש שם לא כלי' וא"ת ו' נמנך: (ב) ד"ה ברשויות דרבנן בפרק כ"ד י"ב דף פו: (ג) ד"ה כותל וכו' דמון ד' אמות מיהא שרי: (ד) ד"ה הטומא וכו' ואי נקטיה לענין וכו' אפי' לאפורשי מן:

מוסף רש"י

מקום שאין בו ארבעה על ארבעה. עומד צדן רשות היחיד לרשות היחיד האלו ולכאן מקום משוי לא רשות בנאפי' נפשה הוא ובטלי להכל והכל, והיינו מקום פטור (קע"ד ט.) ובלבד שלא יחליפו. דלא למידי דקא מעילי מרשות היחיד לרשות היחיד ואפי' למידי מהלך שבת (טו.). ויתר משל תורה. יותר ממנה ששנה מורה לנכרמית (ובחיים אק). פגה. תלחה שלל בשלל כל צרכה וטומנין בתבן להצטל ותבן מוקפה הוי לנטול (שבת קכב). אם מגולה מקצתה. שיכל לאחזה במקום המגולה, דאפילו טלטול מן הצד ליה, שאין צריך להגביה התבן אלא מגביה מקום המגולה והתבן שטמין וטול (טו.). הטומא לפת. להשתמר בקרקע שכן דרכו (שבת 13:).

רבינו חננאל

ור' יוחנן אמר אם יש בכותל ד' ויש עליו פירות, עולין בו אדם מחצו זו לחצר זו ואוכלין שם. ואם אין בו ד' אפי' חרין אינו להעלות בו מעלין. ו' יוחנן למעשה, דאמר מקום שאין בו ד' על ד' מותר לבני רשות הרבים ולבני רשות היחיד לכתף עליו, ובלבד שלא יחליפו זה מזה. ואמרין וכו' רב לית ליה הא דר' יוחנן. ליעולם אית ליה וכו' אית ליה לרב האי סבא ברשויות דאורייתא כגון רשות היחיד ורשות הרבים, אבל ברשויות דרבנן כגון זה הכותל לית ליה, (סדכרין) חכמים עשו חזוק לדבריהם ויתר משל תורה, לפיכך תורה אסור לחצו בו אפי' כמלא נימא. אמר רב חנמן כותל שבין שתי חצירות בבה [י] ורחב ד', וצידו אחד שיהא לארץ נתנין אותו